

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Елисавета Бояджиева
за дисертационния труд на гл. ас. Мария Багашева-Колева
„Correlates of Diminutiveness in English, Russian and Bulgarian
(means of expression and frequency of occurrence)“

Представеният от Мария Багашева-Колева труд “Деминутивни корелати в английски, руски и български език (начини на изразяване и честота на употреба)” е плод на почти десетгодишни проучвания на авторката върху семантичната категория умалителност. Той е в обем от 193 страници, от които 178 са същински текст, 12 страници – библиография, 3 стр. – използвана литература и източници.

Начините на изразяване на деминутивност в езика е проблем, интересен сам по себе си, тъй като деминутивността е универсална категория (поне в индоевропейското езиково семейство), но средствата за изразяването ѝ са езиково специфични. Изборът на темата е сполучлив от три гледни точки: първо, гледище на езиковите средства, които родствени, но типологично различни езици, използват за изразяването ѝ; второ – липсват пълни описания на средствата за изразяване на категорията в английски, руски и български език поотделно; и последно, но не по важност – изследванията върху категорията деминутивност в сравнителен план са малко, а и напълно липсват такива, които да включват три езика. В този смисъл трудът е иновативен за всеки един от трите езика, които са фокус на изследването, а определен принос е разглеждането им с сравнително-съпоставителен план.

Основните цели, които авторката си поставя в увода са три: да проследи фреквеността на употребата на деминутивните словообразователни модели в трите езика като ги идентифицира, класифицира и дефинира значението им, да анализира в съпоставителен план начините на изразяване на деминутиви в английския, руския и българския език, и трето - да изработи и представи пълен списък на деминутивните суфикси в английския, руския и българския език.

Във връзка с така поставените цели, Багашева формулира седем задачи, които отговарят на поставените цели. Избраните методи на анализ – дескриптивен и контрастивен, са адекватни спрямо поставените цели и задачи.

Формулираните цели, задачи и избраните методи са логическата база, която определя структурата на текста, който е организиран в три глави, заключение и четири приложения.

Първа глава представя различните възгледи върху диминутивността като семантична категория. Добро впечатление прави информираността на авторката, видна от подробния преглед на публикациите, посветени на спецификата и характерните начини на граматичното ѝ изразяване в различни езици. Багашева подробно проследява дефинициите, дадени от редица изследователи, като обръща внимание на различни аспекти, които всеки един от тях посочва като специфично значение на категорията.

Следва преглед на теориите, които разглеждат диминутивността от гледна точка на изразяването ѝ във формален план, т.е. от гледна точка на преобладаващите морфологични или синтактични средства, чрез които тя се предава и които са различни в различните езици от гледище на традиционната, структурната и генеративната граматика, като във всяка рамка са посочени авторите, изследвали всеки един от трите езика.

В края на първа глава са представени основните положения на контрастивния анализ, като основните автори, на които авторката се позовава са Карл Джеймс (1980), Андрей Данчев (2001) Христо Стаменов (2000) и Гаст (2013).

Искам да отбележа, че първа глава на изследването само по себе си е приносен момент, тъй като за първи път в българската лингвистика се представя пълно и подробно описание на основните проучвания на категорията диминутивност в трите езика поотделно. В края на главата бих очаквала да се обоснове изборът на структурната теоретична рамка за осъществяване на анализа на емпиричния материал, както и авторското виждане за същината на категорията, базирано на представения подробен преглед на литературата.

Втора глава разглежда подробно словообразователните модели в инвертара на трите езика. Авторката отбелязва, че доминантният модел за образуване на умалителни имена е афиксацията, като се стига до извода, че най-податливи на диминутивизация са съществителните нарицателни и личните имена. Главата разглежда трите езика последователно като следва

строга структура – описва се общото значение, проследяват се синтетичните модели, последвани от аналитичните модели, след които се изброяват всички възможни префикси, суфикси и аналитични модели на изразяване на диминутивност. Бих препоръчала занапред авторката да вземе предвид и фактора „продуктивност“, особено що се отнася до английските суфикси, тъй като множеството от тях не са продуктивни в съвременния английски език и се срещат в думи, при които само етимологичният анализ може да покаже, че значението им първоначално е включвало и елемент на диминутивност. Тук възниква и въпросът, защо суфиксите *-ard (drunkard)*, *-ster (gangster)* са определени като диминутивни, при положение че те, дори диахронно, не изразяват умалителност, а *nomina agentis* с пейоративно значение? Като цяло остава впечатлението, че авторката е съсредоточена основно върху изчерпателността на описанието, но избягва обобщения, т.е. – липсват генерализации на по-високо равнище на теоретична абстракция.

Трета глава е посветена на контрастивния анализ на емпиричния материал. Длъжна съм да отбележа, че текстовете са изключително внимателно подбрани и представят солидна база за изследването на фреквентността на употреба на умалителни форми в трите езика. Посоката на анализа е методологически обоснована и в съгласие с основния принцип в съпоставителните изследвания за едностранност. Авторката е избрала английският език за изходен, спрямо който се съпоставят българският и руският. Емпиричният корпус се състои от 5010 извадки на умалителни форми от общо 2179 страници, което е достатъчно за достигането до достоверни изводи. Резултатите от анализа са богато илюстрирани в таблици и графики, което спомага за по-добрата визуализация на квантитативните разлики в употребата на умалителните форми в английски, български и руски. Описани са най-честотните модели на изразяване на умалителност във всеки език поотделно, след което те са съпоставени методично с цел да се установят типологичните разлики и прилики между трите езика. Бих искала да препоръчам на авторката да обобщи основните прилики и разлики в края на главата, за да синтезира изводите от съпоставителния анализ.

Заклучението съдържа изводите от описанието на категорията диминутивност и моделите на изразяването ѝ в трите изследвани езика, както и

резултатите от проведения съпоставителен анализ. Сравнението се осъществява в две основни посоки: брой на употребите на умалителни форми и фреквентността на поява на типовете деминутивни модели в трите езика. Главата завършва с някои перспективи за по-нататъшно разширяване на изследването.

При прочита възникнаха няколко въпроса по отношение на интерпретацията на емпиричния материал. Например, на с. 152 се казва, че в 50 случая, представляващи 4.01% от всички примери прилагателното 'little' „функционира като интензификатор във фрази като *a little alarmed/ anxious/ timid/ sorry/ nervous/ ashamed/ queer/ blue/ provoking*, etc. В тези случаи 'a little' показва ниска степен на изразяването от основното прилагателно качество.“ Проблемът е, дали в тези случаи става въпрос за диминутивизация. Би било, ако преводните еквиваленти в руски и български са диминутивни форми, но това не е посочено изрично в текста и по този начин липсва основание те да бъдат разглеждани като деминутивни форми.

Като положителна страна на представения труд бих искала да отбележа че библиографията е впечатляваща, а цитирането в текста е прецизно и последователно.

Въпреки споменатите недостатъци, характерни за един пръв опит за цялостен научен труд, и в резултат на неговата несъмнена иновативност и приносност, както и на добре проведения контрастивен анализ, които създават надеждна основа за провеждане на следващи изследвания, смятам работата за завършена на този етап и предлагам на почитаемото жури да гласува положително за присъждането на гл. ас. Мария Багашева–Колева на научно-образователната степен „доктор“.

Изготвила становището:

Доц. д-р Елисавета Бояджиева

07. 02. 2015 г.

Благоевград